

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ

**кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня
магістр**

зі спеціальності 071 «Облік і
оподаткування» за освітньою
програмою професійного
спрямування «Облік і аудит»

на тему: «Облік, аналіз та контроль товарних запасів: сучасний стан та
напрямки вдосконалення (на прикладі МПП «СІНТ-МАСТЕР»)»

Виконавець:

студентка _____ факультету
менеджменту, обліку та
інформаційних технологій
Ігнатенко Альона

Владиславівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні умови господарювання вимагають від торговельних підприємств будь-якої країни приділяти увагу раціональному та ефективному використанню їх обігових коштів, значною складовою частиною яких є товарні запаси. Саме товари є найважливішим об'єктом обліку, контролю і аналізу на всіх без виключення торговельних підприємствах. Крім того, рівень забезпеченості таких підприємств усіма необхідними групами товарів, їх якість та оптимальна структура та асортимент, а також ефективність їх використання у господарській діяльності залежить платоспроможність та рівень ділової активності усіх суб'єктів торгівлі, їх фінансовий стан та економічний потенціал. За умови правильної організації бухгалтерського обліку товарних операцій у торгівлі, можна своєчасно отримувати інформацію про наявність, надходження, стан товарних запасів, виконання договірних зобов'язань постачальниками і покупцями товарів, їх відвантаження і реалізацію, розрахунки з бюджетом з ПДВ, забезпечує поточний контроль за збереженням і ефективністю використання.

Найбільшу увагу висвітленням проблемних теоретичних, методичних та практичних питань, пов'язаних з обліком, аналізом та контролем товарних операцій приділяли вітчизняні вчені: Бондаренко Н.М, Бурлан С. А., Волос Н., Гужавіна І. В., О. Кузьменко, Беднарчука Г., Мазаракі А., Бутинець Ф.Ф., Горелкін В.Г., Завгородній В.П. та інші.

Віддаючи належне науковим розробкам вчених-економістів, варто зазначити, що сучасні тенденції формування ринкових відносин ставлять нові завдання щодо вирішення проблем формування облікового забезпечення за операціями з товарними запасами, оскільки наявним дослідженням характерний більш класичний підхід до розгляду цього питання.

Актуальність обраної теми та необхідність удосконалення організації облікового процесу товарних операцій відповідно до потреб сьогодення з урахуванням міжнародного досвіду визначили направленість наукового

дослідження та вирішення завдань, поставлених у кваліфікаційній роботі.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методологічних основ та розробка рекомендацій, направлених на удосконалення методики та організації обліку, аналізу та внутрішнього контролю товарних запасів.

Відповідно до мети у кваліфікаційній роботі поставлено такі завдання:

- дослідити сутність поняття «товарних запасів» як об'єкта обліку, контролю та аналізу;
- вивчити існуючу систему оціночних показників товарних запасів;
- виокремити дискусійні питання в межах облікових аспектів дослідження товарних запасів;
- дослідити особливості обліку операцій з товарними запасами на досліджуваному підприємстві;
- виконати економічний аналіз стану та руху товарних запасів досліджуваного підприємства;
- відобразити методику проведення контролю операцій із товарними запасами (на прикладі МПП «Сінт-Мастер»);
- визначити напрямки удосконалення діючої системи обліку та внутрішнього контролю товарних запасів (на прикладі МПП «Сінт-Мастер»);
- провести аналіз й побудувати регресійну модель ефективності використання товарних запасів на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дослідження виступає процес організації обліку, аналізу та контролю товарних запасів на торговельних підприємствах.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади та практичні аспекти обліку, аналізу та внутрішнього контролю операцій із товарними запасами на МПП «Сінт-Мастер».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі використано наступні методи: діалектичний метод пізнання, а також такі загальнонаукові методи як аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія та систематизація. При проведенні економічного аналізу ефективності

використання товарних запасів були використані такі його прийоми, як групування, порівняння, абсолютні, відносні та середні величини, перерахунку базисних показників та інші.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, що регламентують бухгалтерський облік, аналіз та контроль, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, матеріали збірників науково-практичних конференцій, професійних періодичних видань з питань бухгалтерського обліку, оподаткування та внутрішнього контролю щодо товарних операцій, первинні документи, облікові реєстри, звітні дані, внутрішні розпорядчі документи підприємства щодо організації та ведення обліку і внутрішнього контролю підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається за вступу, трьох розділів, кожен з яких має по три підпункти, висновків, списку використаних джерел (59 найменувань) та 11 додатків. Загальний обсяг роботи становить 95 сторінок. Робота містить 14 таблиць, 5 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи підготовлено наступні тези та статті:

- Ігнатенко А.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами на підприємстві. *Збірник науково-практичних статей студентів.* ОНЕУ, 2022. С. 390-393.
- Ігнатенко А.В. Аналіз політики управління оборотними активами на прикладі ТОВ «Нова пошта». *Збірник науково-практичних статей.* ОНЕУ, 2022. С. 102-106.
- Ігнатенко А.В. Особливості обліку запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: VIII Міжнародна студентська науково-практична інтернет-конференція, м. Одеса, 20 квітня 2022 р.* Одеса, 2022. С. 154-156.

- Ігнатенко А.В. Напрямки удосконалення обліку товарних запасів в умовах інноваційно-інвестиційних процесів в Україні. *Глокалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки: Всеукраїнська науково-практична конференція, 20 жовтня 2022 р. Одеса, 2022. С. 156-160.*

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретико-методичні аспекти обліку товарних запасів»* досліджено теоретичні питання обліку товарних запасів; розглянуто класифікацію товарних запасів; висвітлено проблемні питання обліку товарних запасів.

У другому розділі *«Особливості обліку товарних запасів на прикладі МПП «Сінт-Мастер»»* досліджено загальну економічну характеристику підприємства; проаналізовано облік товарних запасів на МПП «Сінт-Мастер»; виявлено проблемні питання та запропоновано шляхи удосконалення обліку товарних запасів.

У третьому розділі *«Аналіз, контроль та моделювання товарних запасів на МПП «Сінт-Мастер»»* вивчено теоретичні та практичні основи контролю та аналізу товарних запасів на підприємстві; розроблено рекомендації щодо покращення системи контролю та підвищення ефективності використання товарних запасів на МПП «Сінт-Мастер»; проведено економіко-математичне моделювання ефективності використання товарних запасів на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи усе вищесказане, можна сказати, що під товарним запасом торговельного підприємства слід приймати масу товарів, яка у подальшому може бути продана оптовим покупцям, а саме підприємствам, які займаються оптовою торгівлею, або кінцевим споживачам, а саме підприємствам, які зайняті у сфері роздрібною торгівлі. Було також визначено характерні риси, які притаманні цим запасам.

Разом з тим, при переміщенні товарних запасів відбувається зміна їх форм, серед яких можна виділити:

- запаси готової продукції, які знаходяться на складі у підприємства;
- товари в дорозі, а саме товари, які переходять від виробника до оптової ланки, а також від оптової ланки до роздрібною;
- запаси товарів, які знаходяться на складі підприємства оптової торгівлі або інших посередників збуту;
- товари в дорозі, які переходять від оптової ланки торгівлі до роздрібною;
- товарні запаси, які знаходяться на складі або торговельному залі у підприємства, яке займається роздрібною торгівлею.

Було описано ознаки, за якими класифікують товарні запаси на торговельних підприємствах для характеристики стану процесів під час утворення та розробки стратегії управління, а саме:

- за призначенням запасів;
- за місцем знаходження товарних запасів;
- за моментом та характером оцінювання;
- залежно від чутливості до зміни обсягу товарообігу;
- залежно від відповідності нормативу;
- залежно від попиту на споживчі товари;
- залежно від асортиментної структури;
- за вимірниками.

Говорячи про нормативно-правову базу, що регулює облік товарних запасів, то використовують Наказ «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»», де є розкриття концептуальних засад щодо формування у бухгалтерському обліку інформації про товарно-виробничі запаси підприємства, а також розкриття її у фінансовій звітності.

Крім того, основою для ведення бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Також, не менш

важливим документом є Наказ про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Поряд з тим, необхідно сказати про Господарський та Податковий кодекси України.

Оскільки у даній дипломній роботі розглядаються товарні запаси на торговому підприємстві, можна сказати і про Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів».

Говорячи про проблемні аспекти, які виникають при обліку товарних запасів, то необхідно відзначити відмінності обліку за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, а також доволі складний процес переходу звітності на міжнародні стандарти.

Наступний ряд проблем, які можуть виникнути на підприємстві під час обліку товарних запасів, є збої між постачанням та реалізацією цих товарів. Так, в ідеальному варіанті, після рівномірного повного витрачання запасів відбувається надходження нової партії на склад. Однак, у реальному житті фактичні витрати запасів є досить нерівномірними, а також вони можуть перевищувати планові.

Наступним можливим проблемним аспектом в управлінні запасами є їх переоцінка. Так, поняття «переоцінка запасів» являє собою зміну в обліковій вартості активів. Це може бути як збільшення, тобто дооцінка, так і зменшення, тобто уцінка. Для того, щоб здійснити таку переоцінку повинні бути підстави. Серед них можуть бути результати інвентаризації, яка була проведена на підприємстві, наказ керівництва тощо.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що, не зважаючи на те, що національні стандарти обліку побудовані на підставі Міжнародних стандартів, виникають розбіжності обліку. Тому слід вирішувати проблеми протиріч і відмінностей між цими стандартами з бухгалтерського обліку запасів аби поліпшити співпрацю з іноземними партнерами та ефективно вести міжнародний бізнес.

Об'єктом дослідження даної роботи є мале приватне підприємство «Сінт-Мастер», яке займається торговельною діяльністю.

Було розглянуто організаційну структуру даного підприємства. Так, можна сказати, що директор є головною особою, яка зайнята управлінням підприємством. Проте, існують також ще три структурні підрозділи, якими керують головний інженер, комерційний директор та головний бухгалтер.

При складанні фінансової звітності, головний бухгалтер дотримується усіх вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

Разом з тим, розглянуто та проаналізувано основні показники, які характеризують діяльність МПП «Сінт-Мастер», дана оцінка динаміки отриманого фінансового результату підприємства, а також проведено структурно-динамічний аналіз основних елементів формування фінансових результатів.

І було визначено, що на підприємстві є значні резерви та можливості для подальшого збільшення прибутку. Тому, підприємству необхідно: запроваджувати шляхи оптимізації собівартості реалізованої продукції; збільшувати операційні доходи за рахунок зміни структури та асортименту реалізації, а також зменшувати фінансові витрати.

Щодо обліку товарних запасів на МПП «Сінт-Мастер», то, оскільки досліджуване підприємство веде бухгалтерський облік згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», то слід сказати, що, згідно з цим стандартом, «у статті «Запаси» відображається вартість запасів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектувальних виробів, запасних частин, тари (крім інвентарної), будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для використання в ході нормального операційного циклу. У цій статті також наводяться витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), валова заборгованість замовників за будівельними контрактами, поточні біологічні активи, готова продукція,

сільськогосподарська продукція

Щодо інвентаризації на підприємстві, то в обліковій політиці сказано, що для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, проводити інвентаризацію активів та зобов'язань МПП «Сінт-Мастер» у відповідності до вимог Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014 року.

На досліджуваному підприємстві використовують два субрахунки до рахунку 28, а саме:

- 281 «Товари на складі», на якому ведеться облік наявності та руху товарних запасів, що знаходяться на розподільчих базах та складах тощо;
- 289 «Транспортно-заготівельні витрати», на якому ведеться облік витрат, які пов'язані з придбанням матеріалів та товарів з подальшим їх розподілом згідно вимогам положень НП(С)БО 9 «Запаси».

Для удосконалення обліку товарних запасів на підприємстві доцільно удосконалювати систему автоматизації обліково-аналітичних робіт, які виникають під час управління товарними запасами, а також обґрунтувати раціональні методи проведення інвентаризації таких запасів, адже, для того, щоб підприємство успішно функціонувало треба не тільки від вдосконалювати процеси внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а й розвивати системи автоматизації їхньої діяльності.

Щодо оптимізації процесів щодо організації обліку товарних запасів, то слід приділяти увагу налагодженню раціональної організації складського господарства. Це проявляється у тому, що склади слід оснащувати певними приладами, а саме стелажми, полицями, коробками, а також іншими приладами, які необхідні. Розміщення запасів на складах повинно бути по секціям, де вони також розподіленні за окремими групами і типами, сортами, розмірами. Це слід робити для прискорення процесу прийняття, видачі або перевірки наявності.

Розглянувши динаміку складу та структури оборотних активів на МПП «Сінт-Мастер», можна сказати, що оборотні активи на підприємстві мають тенденцію до збільшення. В структурі оборотних активів найбільшу частку займають запаси, при чому в 2021 році ця частка зростає.

Динаміка складу та структури запасів на підприємстві показала, що за 2019-2021 рр. складовими запасів є виробничі запаси та товари. Товари, у свою чергу, за 2021 рік збільшились як в абсолютному вираженні, так і у структурі запасів.

Найважливішими показниками, які характеризують інтенсивність використання запасів підприємства, є коефіцієнт оборотності, коефіцієнт закріплення і тривалість одного обороту.

На підприємстві коефіцієнт оборотності як запасів у цілому, так і товарів, має тенденцію до зниження. А його зниження може свідчити про відносно збільшення залишків запасів та незавершеного виробництва або про зниження попиту на товари.

Тому, рекомендацією для підприємства може бути збільшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) шляхом розширення асортименту, видів послуг та діяльності. Також, оптимізувати залишки запасів, у тому числі товарів, що прискорить їх оборотність.

Оскільки досліджуване підприємство є малим, то йому доцільно проводити внутрішній контроль, який дасть можливість слідкувати за правомірним оприбуткуванням, відповідальним зберіганням, раціональним використанням товарних та сировинних запасів. А ефективно організований контроль за документальним оформленням товарних запасів допоможе підприємству уникнути не тільки зайвих витрат, розкрадань, зловживань із боку посадових осіб, але й штрафів.

Для проведення кореляційно-регресійного аналізу товарних запасів на МПП «Сінт-Мастер» було визначено результативний показник та фактори-аргументи, які впливають на його зміну. Так, у якості результативного показника для побудови економіко-математичної моделі оцінки ефективності

використання запасів було обрано коефіцієнт оборотності товарів. Факторами, які впливають зміну цього коефіцієнту є питома вага товарів у сумі оборотних активів та коефіцієнт співвідношення періоду обороту товарів до періоду обороту кредиторської заборгованості.

Після проведення аналізу, було оцінено вклад кожного із чинників у зміну коефіцієнта оборотності товарів на МПП «Сінт-Мастер». Так, на першому місці за значущістю є коефіцієнт співвідношення періоду обороту товарів до періоду обороту кредиторської заборгованості, а на другому місці – питома вага товарів у загальній сумі оборотних активів.

Тож, доцільно рекомендувати підприємству прискорювати оборотність товарів шляхом оптимального їх зниження, прискорення термінів реалізації товарів, рівномірне завезення товарно-матеріальних цінностей, формування товарних запасів необхідних цінностей у межах можливого мінімуму для постійного забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації, недопущення придбання непотрібних і реалізації надлишкових матеріалів.

АНОТАЦІЯ

Ігнатенко А.В. «Особливості обліку, аналізу та контролю товарних запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення (на прикладі МПП «Сінт-Мастер»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою професійного/наукового спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2022 р.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - МПП «Сінт-Мастер».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти загальної характеристики та класифікації товарних запасів, нормативно-правової бази, що регулює їх облік.

Проаналізовано особливості обліку товарних запасів на МПП «Сінт-Мастер» та проведено аналіз ефективності їх використання на підприємстві.

Запропоновано шляхи вдосконалення обліку товарних запасів на МПП «Сінт-Мастер» та напрями вдосконалення контролю товарних запасів.

Ключові слова: товарні запаси, товари, облік, контроль, аналіз, ефективність використання.

ANNOTATION

Ignatenko A. «Special Aspects of Inventory Accounting and Control: current state and improvement directions (based on the example of Sint-Master, Small Private Enterprise)».

Thesis for Master degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the master's program «Accounting, Auditing and Taxation of Business Activity ». – Odessa National Economics University. Odessa, 2022.

Thesis consists of three chapters. Object of study is Sint-Master, Small Private Enterprise.

Thesis deals with the theoretical aspects of the general characteristics and classification of inventory, regulatory framework governing their accounting.

Author analysis of inventory accounting at the "Sint-Master" SPE are analyzed and the analysis of efficiency of use of inventory at the enterprise is carried out.

Author offers how to improve the accounting of inventory at the "Sint-Master" enterprise and ways to improve the control of inventory are proposed.

Keywords: inventory, accounting, control, analysis, efficiency of use.